

SIYASÎ ETİĞİN ÖNEMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

An Assessment on the Importance of Political Ethics

Nihat YILMAZ

Prof. Dr.; Gümüşhane Üniv., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
nihatts@gumushane.edu.tr

Özet

Birey ve toplumun yaşamını düzenleyen en önemli hususlardan biri olan etik kavramı elbette siyasetin de ana öznelerinden biri olmalıdır. Etik siyasetin nasıl yapılacağı meselesi Antik Yunan'dan günümüze tartışılmaya devam eden bir konudur. Farklı tanımları itibarıyla siyasetin kendine has bir etik anlayışa sahip olması da elbette topluma göre değişir. Çünkü her toplumun kendine özgü etik kodları vardır. Bazı etik kodlar evrensel olsa da her toplumun öncelik verdiği kodlar farklıdır. Dolayısıyla siyasetin hem daha işlevsel hem de daha insan odaklı olmasının yolu siyasî etiğin sağlıklı olmasından geçer. Bu çalışmada siyasî etik üzerine kavramsal bir değerlendirme yapılacaktır. Farklı etik anlayışlara dair teorik bir değerlendirme yapılarak konunun kavramsal çerçevesi tartışılacak ve siyasî etik denilince kast edilen hususlar aydınlatılmaya çalışılacaktır. Asıl odak noktası da siyasî etiğin neden önemli olduğu meselesini 21. yüzyıldan örnekler de kullanılarak açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, Etik, Siyasî Etik

Abstract

The concept of ethics, which is one of the most important issues regulating the life of the individual and society, should of course be one of the main subjects of politics. The issue of how to make ethical politics is a subject that has been discussed since Ancient Greece. The fact that

politics has a unique ethical understanding due to its different definitions, of course, varies according to the society. Because every society has its own ethical codes. Although some ethical codes are universal, the codes that each society prioritizes are different. Therefore, the way to make politics both more functional and more people-oriented is through a healthy political ethics. In this study, a conceptual evaluation will be made on political ethics. By making a theoretical evaluation of different ethical understandings, the conceptual framework of the subject will be discussed and the issues that are meant by political ethics will be tried to be clarified. The main focus is to explain why political ethics is important, using examples from the 21st century.

Keywords: Politics, Ethics, Political Ethics

Giriş

Son yıllarda etik ve ahlâk gibi kavramların siyaset gündemi üzerindeki etkisi giderek artmaktadır. Öyle ki içinde bulunulan yüzyılda etik kavramına atıfta bulunma moda haline gelmiştir. Bu kavramın kullanımının bu derece yaygınlaşmasında bilim ve teknoloji öncülüğünde gerçekleştirilen ekonomik ilerlemelerin beklenenin aksine insanlığa esenlik ve mutluluk getirmemesi hatta acı tecrübeler yaşatmasının önemli bir etkisi vardır. Siyasal ve ekonomik sıkıntıların başat olduğu bir dönemde, kalkınma ve büyümenin temel öncelik olması etik duyarlılığın ve insanî değerlerin ıskalanmasına neden olmaktadır. Bu da dünyadaki birtakım insanî krizlerin sayısını arttırmaktadır. Toplum yönetme konumunda olan siyasetçilerin etik kaygılarının zayıflaması ya da kaybolmasının bu tür neticelerin oluşmasını sağladığına ilişkin söylemlerde meydana gelen artış ise durumu daha vahim bir hale dönüştürmektedir. Siyasette ahlâk için gerekli olan zeminin kaybolması genel anlamda ahlâk güdüsünü ortadan kaldıran bir etki değildir. Sadece o zeminde ahlâkî gelişim sağlanamayabilir. Bu durum doğru, âdil ahlâkî ilkelerin olmadığını göstermez. Fakat ahlâkî güdülerden yoksun bir siyaset kurumunun

olumsuzluklardan kurtulması oldukça zordur. Bu olumsuzluklardan ancak eksik yönü olan etiği güçlendirmesi ile gerçekleştirebilir.

Siyasetin eksikliklerini giderecek siyasal tedbirlerden söz edilmeye başlandığında etik kavramının adı eskiye nazaran daha fazla anılmaktadır. Siyasetin olumsuz imajını düzeltmek amacıyla alınan siyasal önlemlerin en önemlilerinden biri şüphesiz birçok ülkede sayısında ciddi artışların meydana geldiği Etik Kurulları'dır. Dünya genelinde etik kurullarının sayısında meydana gelen artış ile birlikte siyasetin etik sıkıntılarını çözüm önerileri getirmek amacıyla birçok ulusal ve uluslararası kongreler ve konferansların sayısında da ciddi bir artış görülmektedir. Etik tartışmaların dünya genelindeki bu yükselişi ilk kez gerçekleşmiş bir durum değildir. Dinin daha etkin bir kurum olduğu Ortaçağ etik tartışmaların en yoğun olduğu dönemlerden biridir. Ortaçağ öncesinde Antik Yunan döneminde de siyasî etiğe ilişkin tartışmalar söz konusudur. Kısacası etiğin siyasal bağlamda tartışılması bazı dönemler yoğun olmakla birlikte her daim süreklilik arz etmiş bir durumdur. Birbirleri ile yakın ilişki içinde olan etik ve siyaset kavramlarının günümüze kadar sürekli olarak her siyasî etik tartışmasında yer alması, her iki kavrama insanların ihtiyaç duyduklarının önemli bir göstergesidir.

Siyasette etiğe ihtiyaç duyulmasının önemli nedenlerinden biri siyaset kurumuna ve siyasetçilere duyulan güven eksikliğidir. Siyasetçilerin kendi menfaatlerini kamu yararından daha üstün gördüklerine ilişkin insanlarda oluşan algı ise bu güvensizliği tetiklemektedir. Bu olumsuz algıların giderilebilmesi için etik kavramının işlevsel olarak siyasette daha fazla yer alması gerekmektedir. Bu amaçla çalışmada, öncelikle konunun temel kavramı olan siyasî etik ele alınmaktadır. Daha sonra siyasî etiğin amaç etiği, kurumsal etik ve davranış etiği gibi üç farklı görünümü üzerinde durulmaktadır. Son olarak da çalışmanın ana konusunu teşkil eden siyasette etiğin neden önemli olduğuna ilişkin bilgilere değinilmektedir. Çalışma, etik siyasetin önemini ve siyasette etik için neler yapılması gerektiğine ilişkin düzenli bilgiler sunmayı amaçlamaktadır.

Siyasî Etik Kavramı

“Siyasî Etik” devletin etik sorumluluğu ile ilgilenen temel bir kavramdır. Özellikle adalet, toplumdaki devletin temel rolleri, dayanışma ve yardımlaşma, kalkınma desteği, devlet şekilleri, vergi politikaları ya da siyasetçilerin bütünlüğü gibi konular siyasî etiğin ilgilendiği alanlardır. Yani siyasî etik, siyasetin tüm bu alanlarının etik yönlerinin araştırılması ve değerlendirilmesidir. Siyaset kurumunun adalet, özgürlük ve barış gibi temel değerleri benimsemesinde siyasî etiğin önemli bir yönü olan etik düşüncelerin önemi yadsınamaz. Fakat pratik siyasal hayata bakıldığında etiğin temel ilkelerinin genellikle gerçekçi siyaseti takip edemediği görünmektedir. Bu durumun oluşmasında etiğin normatif bir bilim olması ve siyaset gibi uygulamalı, pratik bir bilim olmamasının etkisi büyüktür. Ancak etiğin uygulamalı bir bilim olmaması onun pratik hayata bir etkisinin olmadığı anlamına gelmez. Siyaset aracılığıyla etik kendisini toplumda hissettirebilir. Bu nedenle hem siyaset hem etik kavramları birbirleri için gerekli iki önemli kavramdır. Siyaset kurumunda etik prensiplerin, faziletlerin ve normların olup olmadığının ve bunların siyasetin içine nasıl dahil edilebileceğinin araştırılması noktasında siyasî etik önemli bir işlev görmektedir. Birbirleri için son derece gerekli etik ve siyaset kavramı her ikisi bir araya geldiğinde insanların arzuladığı iyi yaşam koşullarının oluşmasını sağlayabilirler. Fakat insanlardaki iktidar ve güç hırsı bazen her iki alanında kötüye kullanılmasına sebep olabilmektedir. Kısacası, araç olarak bu kavramların hangi amaçlar doğrultusunda kullanıldığı önemli bir hal almaktadır.

Etik ile siyaset arasında yakın bir ilişki bulunmasına rağmen bazı farklılıklar da söz konusudur. En önemli farklardan biri etiğin bireysel yararı, siyasetin ise kamusal yararı daha üstün görmesidir. Bireysel yarar olmadan kamu yararının elde edilmesi zor olduğu gibi, benzer şekilde kamu yararı olmadan da bireysel yarar sağlama oldukça güçtür. Bu nedenle de siyaset, hem kamusal yararda hem de vatandaşların bireysel yararlarında iyileştirmeler meydana getirerek vatandaşlara daha iyi yaşam koşulları sağlayacak ideal bir refah devleti kurmayı amaç edinmelidir. Dolayısıyla hem bireysel yararın hem de

kamu yararının birlikte geliştiği yerlerde başarılı ideal bir refah devleti kurulabilir. Bu bağlamda ideal bir refah devletinin oluşturulmasında etik siyaset ya da siyasette etik önemli ön koşullardır.

Etik ve siyaset tartışmalarının Antik Yunan dönemine kadar giden geçmişine bakıldığında günümüzdeki tartışmaların o dönemlerde de var olduğu görülmektedir. Etik ve siyaset ilişkisi üzerine günümüze kadar süregelen tartışmalarda düşünürler arasında ciddi görüş farklılıkları bulunmaktadır. Örneğin Mahatma Gandhi siyaset ile ahlâk arasında mutlu bir evliliğin tesis edilmesinin gerekliliğini savunarak, yüksek standarda sahip bir siyasetin ahlâkî bir temele dayanmasının zorunluluğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Gandhi ilkedan yoksun bir siyaseti dünyadaki yedi büyük günah arasına sokmaktadır. Bu yedi büyük günah şunlardır: Çalışmadan kazanılan servet, vicdan olmaksızın keyif, karakter olmaksızın bilgelik, ahlâk olmaksızın iş hayatı, insanlık olmaksızın bilim, fedakârlık olmaksızın ibadet ve ilke olmaksızın politika. Yani Gandhi ahlâkî ilkelerden yoksun bir siyasetin dünyadaki önemli yedi büyük günahın birine neden olacağını savunarak, ilkeli siyaseti önermektedir. Thomas Hobbes ve takipçilerine göre ise etik olma devlet tarafından insanlara empoze edilen bir durumdur, bu nedenle de etik siyasetin sadece bir kolu olabilir. Bu görüş farklılıklarına rağmen kesin olan bir şey vardır o da etik ve siyasetin bir karşılıklı bağımlılık içinde olduğudur.

Siyasî etik konusunda Max Weber, “Meslek Olarak Siyaset” adlı eserinde önemli konulara değinmektedir. Etik kavramını inanç ve sorumluluk etiği olmak üzere ikiye ayıran Weber sorumluluk etiğinin inanç etiğinden farklı olarak siyasî etik anlamına geldiğini ifade etmektedir. İnanç etiğinde siyasetçi gerçekleştirmiş olduğu davranışlar neticesinde bir sorumluluk üstlenmez. “Hristiyan doğru hareket eder ve sonuçları Tanrı’ya bırakır” anlayışı inanç etiğinin temel kaidesidir. Sorumluluk etiğine göre ise siyasetçi eylemlerinin sonuçlarına katlanmak zorundadır. Siyasetçi eylemlerinin sonuçlarından sorumlu tutulacak olmasından dolayı alacağı kararların sonuçlarını önceden kestirebilmelidir. Weber birbirlerinden farklı anlamlar ta-

şisalar da inanç etiği ve sorumluluk etiği birbirini tamamlayan bütünü'nün önemli iki parçasıdır. Siyasetçi inanç ve sorumluluk etiğinin birleşmesi ile ideal ahlâk anlayışını kavuşabilir. Dolayısıyla siyasetçinin etik bir siyaset icra edebilmesi için inanç ve sorumluluk etiğini birbirleriyle bağdaştırması gerekmektedir.

Siyaset biliminde etik siyaset ilişkisi ile ilgili farklı bakış açlarına sahip iki önemli düşünür Platon ve Machiavelli'dir. Platon yöneticilerin kim ve nasıl olması gerektiğine ilişkin fikirler ve nasihatler öne sürerek olması gereken hakkında bilgi vermektedir. Machiavelli ise başarılı yöneticilerin ve siyasetçilerin nasıl başarılı olduklarını var olan durumlarını inceleyerek araştırmaktadır. Machiavelli'ye göre siyasette başarı etik kaygılarla, ahlâkî duyarlılıklarla pek bağdaşmamaktadır. Ayrıca Machiavelli egemenin iradesinin yasa niteliğinde olduğunu ve bu iradeye itaatin gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Bu itaatin sağlanması ve insanların kendilerinin bir iktidar tarafından korunması için her ne pahasına olursa olsun egemenin güç uygulaması zorunludur. Bu nedenle egemenin güç uygularken etik kurallara uygun hareket etme zorunluluğu yoktur. Ona göre siyasî başarı için amaç araçları meşru kılmaktadır. Ahlâkın toplum için önem taşıdığını vurgulamakla birlikte siyasette siyasetçilerin başarılı olmasında ahlâkî uygun görmemektedir. Bundan ötürü Machiavelli siyaseti kendine özgü tabiatı kapsamında değerlendirerek onun ahlâkî değerlendirmelerden bağımsız bir şekilde açıklama çalıştığı söylenebilir. Öyle ki Machiavelli Hükümdar eserinin "Zorbalıkla Hükümdarlığa Yükselenler" adlı VIII. bölümünde şöyle demektedir: "Vatandaşlarını öldürmenin, arkadaşlarına ihanet etmenin, sadakatsiz, merhametsiz, dinsiz olmanın erdem olduğu söylenemez. Bunlarla iktidar kazanabilirsiniz ama şan ve şeref elde edemezsiniz." Dolayısıyla siyasetin etik ile hiçbir bağlantısının olması gerekmez. Burada siyaset açısından önemli olan başarıdır. Makyavelizm düşünce sisteminde "Başarıya ulaştıran her yol mübahtır" anlayışı önemli bir yer tutmasından ötürü ahlâkî değerler ile siyaset yapmak güçleşmektedir.

Siyaset etik ilişkilerinde Makyavelizmin görüşünün neredeyse tam karşıtı düşünceyi savunan filozof Platon'dur. Platon'un idealist

yaklaşımına göre siyaset ahlâka feda edilmiştir. Onun idealist yaklaşımı evrensel ve mutlak ahlâkî değerleri (idealar) öngörmektedir. Devletin temel amacı da evrensel ve mutlak olan bu ahlâkî değerleri ve erdemleri toplumsal yaşama geçirerek tüm yurttaşları ahlâklı yaşama yönlendirmedir. Ahlâklı bir toplumsal yaşam için ise “adalet” en önemli ülküdür. Ona göre adalet devletin olduğu kadar tek tek bireylerin de temel erdemidir. Bu temel erdemi sağlayacak olan devletin kendisinin sahip olduğu erdem tüm toplum tarafından benimsenmekte midir? sorusunun cevabı önemlidir. Farklı etik ilkelere sahip azınlıkların Platon’un bu evrensel etik ilkeleri içinde eritilmesi durumu söz konusu olabilmektedir. Burada devleti yönetenlerin sahip olduğu etik anlayış topluma empoze edilebilir.

İslâmî düşünürlerden Farabi’nin siyaset ve etik ilişkisi ile ilgili düşünceleri de siyasî etik açısından oldukça değerli fikirlerdir. Farabi “Medinet’ül Fazıla” adlı eserinde Antik Yunan düşüncesini İslami bir yaklaşımla bağdaştırarak “Emir, nübüvvet hırkasını kuşanmaya ehil biri olmalıydı” sözü ile emirin sıradan biri olamayacağı, sıra dışı, neredeyse peygamberce birisi olması gerektiğini savunmaktadır. Ancak Farabi bu talebin erişilmesi güç bir hayal olduğunun ve böyle bir toplum düzeninin hemen her zaman mümkün olmayacağını belirtmektedir. Farabi, siyasal iktidarı elde edenlerin peygambervari bir yönetim sergilemeleri gerektiğini önemle vurgulamaktadır. Bunun zor bir durum olmasına rağmen Farabi’ye göre bu amaç doğrultusunda siyasal liderler çaba göstermelidirler.

Diğer bir İslâmî düşünür olan İbn Tevmiye’ye göre ise iyi ve âdil bir siyasetin “emaneti ehline vermek” ve “adilane hükmetmek” gibi iki temel gereksinimi vardır. Siyasetin etik yönden başarılı olmasında önemli bir şart olan emaneti ehline vermekten kastedilen şey hem kamu yöneticiliğinin hem de kamu maliyesinin o işte yetenekleri en iyi olan kişilere verilmesidir. Adilane hükmetmek ise yapılan her türlü tasarrufta adaleti gözetmektir. Aynı şekilde İbn Tevmiye emaneti ehline veren ve adil olan ululemr’e (buyruk sahibi olanlar) itaatin gerekli olduğunu belirtmektedir. Ancak Allah’a isyanın söz konusu olduğu yerlerde hiçbir mahluka itaat edilemeyeceğini de

vurgulamaktadır. Kısacası İbn Tevmiye'ye göre Allah'a isyanın olmadığı, emanetin ehline verildiği ve adil bir yönetimin sergilendiği siyasal iktidarlar başarılı yönetimlerdir ve halklar da bunlara itaatle mükelleftirler.

Bu düşünürlerin dışında hem Batı hem de İslâm siyasal düşüncesinde siyasî etik konusunda eserler veren başka düşünürlerde bulunmaktadır. Ancak çalışmanın kapsamının çok fazla genişleyeceği düşüncesiyle çalışmada sadece bu düşünürlerin fikirlerine yer verilmektedir.

Siyasî Etiğin Önemi

Son yıllarda birçok ülkede siyasete karşı önemli ölçüde bir güven kaybı söz konusudur. Bu güven kaybı sadece hükümetlere karşı değil, aksine siyasal sistemin tüm eylemlerine karşı duyulan bir güvensizliği ifade etmektedir. Güven kaybının başlıca göstergeleri: seçimlere azalan oranda katılımın olması, siyasal partilere özellikle de partilerin gençlik kuruluşlarına olan üyeliklerin giderek azalması, siyasal makamlardaki istihdamlar ile ilgili problemlerde meydana gelen artışlar, politikacıların itibar kaybı ve siyasetin kabiliyetine olan düşük güvendir. Bunlar siyasetin temel toplumsal sorunları çözmede ona olan güvenin azalmasına neden olan başlıca faktörlerdir. Yani siyasetteki kirlenmelerin, yolsuzlukların ve rant dağıtımındaki haksızlıkların artış gösterdiği günümüzde, halkın siyaset kurumuna olan güveninde ve ilgisinde ciddi bir azalma meydana gelmiştir. Siyasette güven kaybına olanak tanıyan tüm bu problemlerin üstesinden gelinemesinde şüphesiz siyasetin etik boyutunun geliştirilmesi gerekmektedir. Siyaset siyasî etik aracını kullanarak adil işleyen bir mekanizmaya kavuşturulduğunda ona karşı duyulan güvensizliğin azalması sağlanabilir.

Bugün birçok ülkenin siyasal kurumları ne politik ne de etik anlamda iktidar olma görevlerini tam olarak yerine getirememektedirler. Siyasetin amaç ve araç ilişkisi ülkelerin siyasî etik yönünden başarılarının ne seviyede olduğunun önemli bir göstergesidir. Siyaset

etik açıdan değeri, hizmet ettiği amaca bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bu duruma örnek olarak ülkelerin çelik üretimi verilebilir. Çelik eğer okul ve hastane inşası gibi tamamen insanî amaçlar için kullanıldığında etik açıdan uygun bir işlev gerçekleştirmiş olur. Ancak savaşlar için çeşitli silahların yapımında çelik üretiminden yararlanıldığında bu durumun etik bir yönünden söz edilemez. Bosna soykırımında, Srebrenitsa'da beş binden fazla Boşnağın korumalığını üstlenen Birleşmiş Milletler Hollanda askerlerinin bu Müslümanları Sırp'lara teslim etmeleri, Hocalı soykırımını yapan (1992) milis lideri Ermeni devlet başkanı tarafından devlet nişanı ile ödüllendirilmesi, Danimarka'da İslâm dininin peygamberini aşağılayan karikatürlerin yayınlanması vb. konular dünya siyasetinin etik açıdan durumunu gösteren önemli bazı örneklerdir. Tüm bu olumsuzlukların giderilmesi için küresel adalete ihtiyaç vardır. Küresel adaletin sağlanması için de küresel ahlâk standardı oluşturulmalıdır. Bu şekilde küresel ahlâk ve adalet sayesinde küresel bir barış sağlanabilir. Bu genel çerçevede içerisinde her toplum kendi içinde küresel adaletini meydana getirmektedir. Siyasette etik değerleri sadece kendi ülke vatandaşlarına uygulamak siyasî bir etik davranış sergilendiğini göstermez. Ülkelerin siyasal iktidarları hem kendi iç siyasetlerinde hem de uluslararası siyasette etik değerleri savunmalıdırlar. Ülkelerin siyasal iktidarlarına karşı etik yönden olumlu ya da olumsuz bir kanaatin oluşmasında iktidarların ülkelerinin iç ve dış dinamiklerinde gösterdikleri davranışların önemli bir etkisi vardır. Dolayısıyla siyasal iktidarlar ülkelerin siyasî etik yönden imajlarını belirleyecek önemli bir siyasal güçtür.

Siyasî etiğin görevi, etik açıdan meşru siyasî bir düzene (demokrasi gibi) itici bir güç olarak katkı sağlayacak işlev görmesidir. Siyasî etik, bireysel olarak vatandaşın demokrasi için değerli tutum ve davranışlarını önemseyerek bu davranışları teşvik etmeyi amaçlamalıdır. Bu sayede siyasî etiğin demokratik bir işlev icra edebilmesi daha kolaylaşacaktır. Bireysel olarak vatandaşlar siyasal sürece aktif bir şekilde katılarak kendi gelecekleri hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar.

Bu bağlamda vatandaşlar bireysel olarak siyasal ve toplumsal gelişmeler hakkında bilgilendirilmeli, kendi haklarının (seçmen hakları gibi) farkına varmaları sağlanmalı ve siyasal partiler, dernekler, farklı vatandaş grupları gibi sivil toplum örgütlerine angaje olmaları için çaba gösterilmelidir. Sivil toplum kuruluşlarına (STK) vatandaşların angajmanı kısa süreli bir kişisel çıkar olarak anlaşılmamalıdır. Bu angajman vatandaşların uzun süre devam edecek ve iyice anlaşılmış bir kişisel çıkarını kapsamaktadır. Örneğin vatandaşlarda çevreyi koruma bilincinin STK'lar aracılığıyla geliştirilmesi vatandaşların hem bu bilinci iyice anlamalarını hem de uzun süre bu çevre bilinci ekseninde hareket etmelerini sağlamaktadır.

Vatandaşların siyasî etiğe uygun demokratik değerlere sahip olarak yetiştirilmelerinde STK'lar olumlu bir rol üstlenmelerine rağmen kendilerinin sivil toplum örgütlerine uyum sağlayabilmelerinin önünde bazı engeller söz konusu olabilir. Karşılaşabilecekleri en önemli engellerden biri birey kendi düşüncelerini bu STK'larda dile getirdiğinde ortaya çıkabilir. STK'ya yeni angaje olan bireyin düşünceleri bazı eski yöneticilerin reflekslerine neden olabilir. Bu tür zorlukların birey tarafından aşılabilmesi ancak güçlü bir angajman ile mümkün olabilir. Bundan dolayı genel anlamda STK'ların siyasî etiğe uygun olarak demokratik bir yapıya kavuşturulmaları gerekmektedir. Aksi halde kendi içinde bir etik yapıya kavuşmayan sivil toplum örgütlerinin ve yöneticilerin davranışları ülkelerin hem sosyal hem de siyasal yapılarının etik bir hal almalarını yavaşlatan bir unsur olarak ortaya çıkmaları durumu söz konusu olabilir. Dolayısıyla STK'lar etiğe uygun bir takım işlevleri önemsenmesi gerekmektedir.

Siyasî etik siyasal görevi bulunanlardan özel bazı taleplerde bulunmaktadır. Siyasetçilerin kamu çıkarlarına hizmeti gönüllü olarak tercih eden kamu çalışanlarıdır. Ancak ülkenin yönetim sisteminin tepesinde bulunan siyasetçilerin gönüllü olarak tercih ettikleri bu görev için gerekli olan belirli bir takım standartları yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu standartlar siyasetçilerin mesleklerinde daha etik davranışlar sergilemelerini sağlamaktadır. İlk olarak siyasetçi

modern toplumların karmaşık yönetim problemlerini çözecek profesyonel yeterliliği sağlamak için gayret göstermelidir. Bu durum medyadan yararlanarak belirli hedeflere kısa yoldan ulaşmadan daha önemli ve daha meşru bir yoldur. İkinci olarak siyasetçiler kendilerine siyaset yapma yetkisi veren seçmenlerine karşı sorumlu olduklarından dolayı seçmene karşı samimi olmaları onlar için temel bir siyasal erdemdir. Siyasetçinin ulaşmak istediği hedefi, bu hedef doğrultusunda kullandığı araçlar ve başvurduğu yollar, baştan kabul ettiği temel etik değerlere karşı aykırılık teşkil etmemelidir. Temel değerlerden yoksun bir siyaset doğal olarak beraberinde keyfiliği getirmektedir. Bu noktada siyasetçi hem seçmen vatandaşlara hem de kendi vicdanına karşı bir sorumluluk hissetmelidir. Üçüncü olarak siyasetçi siyasî arenada meydana gelen tartışmalarda siyasî muhaliflerine karşı hakkaniyete uygun, adil bir şekilde davranmalıdır. Demokrasi bünyesinde uzlaşma aranmasını barındırmaktadır. Dolayısıyla siyasî rakipler birbirlerinin düşmanları değildir. Siyasetçilerin adalet duygusuna sahip olmaları ve bu doğrultuda hareket etmeleri gerekmektedir. Bu şekilde bir hareket siyasetçilere siyasî kararlarında sadece kendilerinin güç elde etmelerine fayda sağlayanları düşünmeyi değil, bunun yanında küçük bir takım sosyal grupların menfaatlerinin de dikkate alınmasına yardımcı olmaktadır. Siyasetçinin tüm bu standartları yerine getirmesi onun başarılı bir siyasetçi olduğunu gösterir mi? Bu sorunun cevabına hemen evet demek o kadar da kolay değil.

Siyasetçinin başarısını belirleyen en önemli faktör, maalesef onun çok iyi bir insan, ahlâklı, erdemli bir kişi olması değildir. Aksine onun iktidarı elde etmekte ve tutmakta gösterdiği maharet ve ustalık onun başarısını belirleyen önemli etkidir. “Siyasette hiç bir şey başarı kadar önemli değildir” sözü siyasette başarıdan daha önemli bir şeyin olmadığını önemli bir göstergesidir. Ancak bu durum siyasette başarı kazananların sadece ahlâksız ve kötü kimseler olduğu anlamına gelmez. Buradaki önemli nokta; siyasette başarı ile ahlâklı olma arasında doğrusal bir ilişkinin olmadığını vurgulanmasıdır. “Ahlâkî

amaçlara ahlâkî araçlar ile ulaşılır” prensip itibariyle doğru görünmekle birlikte bazı olaylarda olumsuz sonuçlar meydana getirebilir. Örneğin siyaset, ihtilal ve savaşlarda gayri meşru araçlar kullananlara karşı daima meşru araçlarla cevap vermek olumsuz bir takım sonuçlara neden olabilir. Bu durum karşısında Alman sosyalistlerinden Ferdinand Lassalle devlet adamının başarıyı sağlayacak en az kötü olan aracı seçmesinin doğru olacağını söylemektedir. Siyasette insanlar genellikle iyi ve kötü arasında tercih yerine, kötü, daha kötü veya en az kötü arasında bir tercih yapmak zorunda kalmaktadırlar. Çünkü politikacının yaşayabileceği en büyük dram, yanlış hesap sonucu uğrayacağı başarısızlıktır. Dolayısıyla siyasetçinin ahlâkî ilkeleri benimsemesi ne kadar doğruysa, sürekli gayri meşru araçlarla bir saldırıya maruz kaldığında da en az kötü olan yöntemi tercih etmesi de onun başarısı açısından oldukça önemlidir. Buna rağmen siyasette doğru olan meşru araçlar ile meşru hedeflere ulaşmaktır.

Siyasetçiler yaptıkları işlerinden ötürü etik bir temele ihtiyaç duymaktadır. Bu etik temel siyasetçilerin doğru yapmış oldukları tespitlerinin savunulmasına yardımcı olmaktadır. Siyaset insanları bağımlı kılabilen ve içinde süreklilik arz eden medyanın ve birtakım baskı kurma imkânlarının bulunduğu bir atölyedir. Elinde bu derece etkin araçlara sahip olan siyasetin doğal olarak siyasetçileri kendi istekleri yönünde ikna etmesi hiç de zor değildir. Bundan dolayı siyasetçiler bu ikna yöntemlerinden kurtulabilmek için yardıma ihtiyaç duyarlar. Bundan dolayı siyasetçilerin bu tür baskılara maruz kalmalarının önlenmesi için öncelikle kendilerinin kamuoyuna deklere edilmiş bir ahlâk anlayışlarının olması, yoksa da kamuoyu aracılığıyla böyle bir ahlâk anlayışının talep edilmesinin de sağlanması gerekmektedir. Bu tür adımlar siyasetçiyi karar verirken bir takım baskılardan sıyrılmasını sağlayacak önemli gelişmelerdir. Siyasetçinin deklere ettiği ahlâk anlayışına aykırı bir davranış sergilemesinin toplumda bir tepki meydana getirebilir. Böylece siyasetçiye zorlama ile bir karar verilmeye çalışıldığında bunun toplum tarafından nasıl karşılanacağını da hesaplanması gerekecektir. Ayrıca ülkelerin bu tür reformları onların demokrasi seviyelerinin yükselmesine de fayda sağlayabilir.

Ülkeler demokrasi kaliteleri sadece siyasetçilerin ahlâk anlayışlarının geliştirilmesi ile yükseltilemez. Demokrasi için açıklık ve şeffaflık gibi vazgeçilmez iki temel prensip vardır. Bu bağlamda siyasal partilerin finans kaynaklarını kamuoyuna açık bir şekilde beyan etmeleri bu prensiplerin ve aynı zamanda da siyasî etiğin doğal bir sonucudur. Bu beyanları sadece siyasal partiler değil aynı zamanda siyasetçilerin kendilerinin de parlamento dışı gelirlerini kamuoyuna duyurmaları gerekmektedir. Siyasal partiler ve siyasetçilerden kaynaklanan etik sorunların yanı sıra seçim sistemi olarak liste usulünün benimsenmiş olması da siyasî etik bağlamında bir takım problemlere neden olmaktadır. Liste usulünde seçilecek milletvekili aday, seçmenlerin seçecekleri milletvekillerine duydukları güvene bakılarak değil, aksine parti içi hiziplere ve delege pazarlıklarına göre belirlenmiş olması bu sorunların başında gelmektedir. Doğal olarak bu durum liste milletvekillerini parti örgütüne bağımlı bir hale getiren bir gelişmedir. Liste usulü ile parlamento da görev alan bir milletvekilinin parti örgütü dışında bir görüş dile getirmesi oldukça zordur. Bunun nedeni, milletvekilinin tekrar seçilebilmesinin parti örgütünün tercihine bağlı olmasıdır.

Halkın temsilcileri olan Milletvekilleri'nin etik davranış ilkelerine bağlı olarak bir takım faaliyetlerde bulunmaları gerekmektedir. Ayrıca seçilen bu parlamenterler herhangi bir vatandaştan daha yüksek etik standartlara sahip olmalıdır. Helmut Schmidt'e göre milletvekillerinin etik olarak hareket edebilmeleri için iki temel ilkeyi göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Birincisi: Bir karar vermeden önce, ortada bir haksızlığın, yolsuzluğun ya da herhangi bir tehlikenin olup olmadığının kontrol edilmesi ve eğer bir problem varsa bunun nasıl yok edileceğine ilişkin birtakım çözümleri düşünmesi gereklidir. Bu noktada da milletvekili kendisine şu soruyu daima sormalıdır: Görevimi hakkıyla yapıp etik değerlere uygun hareket edebildim mi? İkincisi: Milletvekili parlamentoda alınacak olan bir karar da parti grubu disiplinine mi yoksa kendi vicdanına göre mi hareket etmelidir? Schmidt bu iki durum birbiriyle çelişiyorsa, oylama sıra-

sında milletvekilinin vicdanına göre hareket etmesi gerektiğini savunmaktadır. Burada doğru olan her milletvekilinin parlamentodaki davranışlarının hesabını seçmenleri önünde vermesidir. Siyasî etik davranış bunu gerektirmektedir. Yani siyasette etik davranış dürüstlük, açıklık, görevlerin tam olarak yerine getirilmesi, adalet, tarafsızlık, hesap verebilirlik ve başkalarının haklarına saygı duyma gibi temel birtakım etik ilkeleri içermektedir. Siyasî yolsuzlukların önüne geçilebilmesi için bu etik ilkelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Siyaset’de etik anlamda meydana gelen çöküntünün giderilebilmesi için ayrıca ülkelerde toplumsal ahlâkın da geliştirilmesi gereklidir. Bu noktada din adamlarına, yargıçlara ve öğretmenlere vb. önemli görevler düşmektedir. Toplumdaki ahlâkî çöküntünün giderilebilmesi noktasında ağırlıklarının koymaları gerekmektedir. Zayıflara, hasta ve yoksullara, darda olanlara karşı merhametli olunması gerektiğini, her bir insanın onuruna hoşgörölü ve saygılı olmayı toplumun örnek kesimleri her bir bireye telkin etmelidirler. Bireyin, tutum ve eylemlerinde, kendisini yönlendiren, onun iyi bir insan ve sosyal ve siyasal açıdan da ahlâklı olmasını sağlayan şey onun “etik gelişmişlik” seviyesidir. Dolayısıyla bireylerin etik gelişmişlik seviyelerinin yükseltilmesinde toplumun birçok kesimine önemli görevler düşmektedir.

Sonuç

Siyaset, toplumda adaleti sağlayabilecek meşru güç kullanma tekeline sahip önemli bir kurumdur. Güç kullanma hakkına sahip olan bir irade hem meşruiyete hem de güvene ihtiyaç duyar. Ancak günümüzde siyasete ve siyasetçilere duyulan güvenin genel olarak azaldığı görülmektedir. Bu güven bunalımının temel nedenlerinden biri siyasetçilerin toplumdaki tüm kesimlerin menfaatini düşünmek yerine kendi kişisel çıkarlarını düşündüklerine ilişkin yaygınlaşan kanıdır. Bu durum hem siyaset kurumunu hem de siyasetçileri yıpratın, onlara karşı bir güvensizliğe neden olan önemli faktörlerden biridir.

Siyasete ve siyasetçilere olan güvensizliğin giderilmesi ve güvenin artırılması için bir takım çözüm önerileri öne sürülmelidir. Bu bağlamda öncelikle yapılması gereken etik alanında uzman kişilerden oluşan siyasete ve siyasetçilere danışma hizmeti verecek bir danışma kurulunun ya da danışmanların bulundurulmasıdır. Siyasetçilerin verdikleri kararların ne ölçüde etik kurallara uygun olup olmadığı ne hangi hallerde etik davranışların dışında hareket edilebileceği (savaş, ihtilal) bu etik danışma kurulları tarafından kendilerine bildirilmelidir. Ancak burada danışma kurullarının etik prensiplerinin toplumun hassasiyetlere uygun olması önem taşıyan diğer bir husustur. Toplumun genel anlamda tüm kesimlerinin alınacak kararlara göstereceği refleksler değerlendirilerek bir karara varılmalıdır.

Etik ve ahlâkî bir siyasetin gerçekleştirilebilmesinde sadece siyaset kurumunun ve siyasetçilerin etik ve ahlâkî davranması yetmez. Bunun dışında toplumda her bir bireye uyması gerekli etik kuralların neler olduğunun küçük yaşlardan itibaren sosyalleşme süreci ile birlikte öğretilmesi gerekmektedir. Bu sayede geleceğin siyasetçileri, hâkimleri, öğretmenleri ve yöneticileri temelden bir etik yaşam standardına kavuşmuş olacaktır. Günümüz ülkelerindeki siyaset kurumuna güvenin sağlanamamasının nedenlerinden biri bireylerin sosyalleşme süreci ile birlikte etik kurallar hakkında yeterince eğitilememiş olmalarıdır. Bazen bu eğitimsizlik ideolojik devletlerde olduğu gibi bilinçli bir şekilde yapılabilir.

Siyaset kurumundaki etik ihlallerin önüne geçilmesinde sadece sosyalleşme süreci ile verilen eğitim yeterli olmayabilir. Siyasetçilerin etik olmayan davranışlarda bulunmaya eğilimli oldukları düşünülüyorsa bu noktada belki tüm sorunları çözebileceği düşünülmese de siyasetçilerin bu ihlallerinin önüne geçebilecek genel bir etik yasası yapılmalıdır. Bu etik yasa toplumun temel değerleri ile çelişmeyen her kesimin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olmalıdır. Yolsuzluk, rüşvet, gasp, hırsızlık vb. gibi her durum dünyanın her yerinde hoş karşılanmayan davranışlardır. Bu tür davranışlarda bulunan siyasetçilerin etik yasa bağlamında farklı bir takım yaptırımlara

tabi tutulmaları siyaset kurumunun daha etik hale gelmesini sağlayabilir.

Tüm bunlar siyasete ve siyasetçilere güveni arttıracak bazı gelişmelerdir. Ülkelerin siyasî etik problemlerinin giderek artması bu alanda yeni reformların yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Ülkemizde de siyasî etik bağlamında bir takım gelişmeler meydana gelmektedir. Bunların başında siyasetin hemen hemen her kurumunda etik kurulların oluşturulmasıdır. Bu ülkemizin siyasî etiği açısından iyi bir gelişme olmakla birlikte yeterli değildir. Kurulan bu etik kurulların işlevsel olabilmeleri için bunların önündeki önemli engellerden biri olan özerk görev icra edebilmelerinin önünün açılması gerekmektedir. Aksi halde kurumun atadığı bir kişinin o kurumu etik açıdan adil bir şekilde değerlendirebilmesi ne kadar mümkün olabilir?

Kaynakça

- Brown, W. (2010). *Tarihten Çıkan Siyaset* (çev. Emine Ayhan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Çetinkaya, H. (2007). *Ahlâk ve Politika: İnsanlık Ahlâkı ve Düşmanlık Politikası*. İzmir: Aralık Yayınları.
- Daver, B. (1993). *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Emiroğlu, A. (2006). *Toplumbilimsel Siyasa: Siyaset Sosyolojisine Giriş*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Gichure, P. I. (2007). "Wissen – Ethik – Politik", Bernhard Vogel (Ed.), *Werte schaffen: Vom Zweck der Politik in Zeiten der Globalisierung* (74-102), Freiburg: Herder Verlag, 2007.
- Gottweis, H. (2013). "Ethik, Religion und Politik", http://homepage.univie.ac.at/herbert.gottweis/WiSe2003_ethik/ethik_info.pdf, (08.06.2013).
- Güleç, C. (2004). *Politik Psikoloji Penceresinden Siyaset Ahlâkı, Kimlik ve Laiklik*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Institut Für Ethik Und Werte. (2013). "Politische Ethik", <http://www.ethikinstitut.de/index.php?id=123>, (06.06.2013).

- İbn Tevmiye (1999). *Siyaset: Es-Siyasetü's-Şeriyye*. (çev. V. Akyüz). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Machiavelli (2010). *Hükümdar*. (çev. G. Demircioğlu ve A. Çavdar). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Oktay, C. (1998). *Siyaset Yazıları: Hum Zamirinin Serencamı ve Diğerleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Pre-online.co.uk. (2013). "Informationen über den ethischen Einfluss des Wandels von Werten und Normen", <http://www.pre-online.co.uk/politische-ethik.html>, (07.06.2013).
- Schmidt, H. (2002). *Toplumda Ahlâk Anlayışı: Yeni Yüzyılın Eşiğinde Almanya* (Çev. F. Artunkal), İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- Shally, "What is the Relationship between Ethics and Politics?", <https://www.publishyourarticles.net/knowledge-hub/political-science/what-is-the-relationship-between-ethics-and-political-science/5540/> (10.06.2013).
- Tarhan, N. (2010). *Asimetrik Savaş: Politik Psikoloji*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tataroğlu, M. (2002). "Kalkınma Sürecindeki Toplumlarda Politikacının Ahlâkî Çıkmazı", *Amme İdaresi Dergisi*, 35(3): 75-89.
- Weber, M. (2006). *Meslek Olarak Siyaset*. (çev. A. Timuçin ve M. Sert). İstanbul: Çiviyazıları Yayınevi.
- Wiemeyer, J. (2013). "Politische Ethik", <http://www.ruhr-uni-bochum.de/cgl/downloads/PolitischeEthik1112end.pdf>, (09.06.2013).
- Yüksel, C. (2010). *Siyasette Etik: Dünyada ve Türkiye'de Siyasette Etik, Siyasetin Finansmanı, Yasal Altyapı ve Uluslararası Uygulamalar*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2010.